

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Валентина Григорова Григорова-Генчева,

катедра „Финанси и застраховане“

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Юлинда Шехай, Албания

Тема: Финансови и правни аспекти на борбата с организираната престъпност в света и балканските страни България, Албания и Северна Македония

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 258 от 27.06.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Финансови и правни аспекти на борбата с организираната престъпност в света и балканските страни България, Албания и Северна Македония“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Юлинда Шехай – докторант към катедра „Финанси и застраховане“.

Предадените от Юлинда Шехай материали включват документи по представен опис: автобиография и дисертационен труд на английски език, автореферат на английски и на български език, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, списък и резюмета на публикациите, декларация за оригиналност и достоверност на дисертационния труд.

Докторантката е приложила 3 броя статии в нереферирани списания с научно рецензирани.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Юлинда Шехай е бакалавър и магистър по право на Университета в Тирана, Албания. Притежава и магистърска степен по криминалистика от Международния университет в Струга, Република Северна Македония. Завършила е квалификационен курс по разследване на престъпления в Полицейската академия в Тирана. В момента работи като заместник комисар по разследване на престъпления в Дирекция на полицията в Тирана.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Общият обем на дисертацията е 178 стр. Избраната от авторката структура на дисертационния труд включва следните елементи: Увод, глава I. Анализ на положението и финансови предизвикателства пред организираната престъпност, глава II. Правна рамка за борба с организираната престъпност, глава III. Организираната престъпност в балканските страни България, Албания и Северна Македония, Заключение, Използвани източници, Приложения в текста.

В увода Ю. Шехай обосновава социалната необходимост от провеждането на подобно научно изследване. Посочва използваните методи в него, проблемите и ограниченията в дисертационния труд в контекста на сложната геополитическа обстановка в Западните Балкани. Авторката точно формулира предмета и целта, както и основните хипотези на своето изследване.

Първа глава дефинира понятието, основните характеристики и психологическите аспекти на организираната престъпност, правните и бизнес причините за нейното развитие. Накратко са представени най-големите престъпни организации по приходи, както и най-печелившите престъпни дейности в световен мащаб. Авторката разглежда и глобализацията и въздействието и върху организираната престъпност. Специално място е отделено на заплахите от организираната престъпност в света, в рамките на ЕС и на Балканите.

Втора глава разглежда правната рамка за борба с организираната престъпност. На първо място са представени международната правна мярка и превенцията, последователно са третираны темите за борбата с организираната престъпност в рамките на ООН, ЕС и на двустранното сътрудничество. Ю. Шехай посвещава няколко страници от изследването си на ин-

струментите, формите, капацитета и планирането на борбата с организираната престъпност, както и на ролята на правителството в тези процеси.

Трета глава е с фокус върху проучването на организираната престъпност на Балкани-те: в България, Албания и Северна Македония. Кандидатката структурира съдържанието по един и същ начин за всяка една от страните, а именно: правно-финансови аспекти на организираната престъпност, институции и нормативна рамка за борба с нея.

В заключението на дисертацията си Шехай посочва, че организираната престъпност е една от основните заплахи не само за сигурността на хората, но и за държавната сигурност. За ограничаване на негативните ефекти от нея е необходимо да се приемат глобална и национална стратегия и план за действие.

Използваните източници са 88, от които: 3 македонски автори и правителствени документи, 6 български публикации, 1 сръбска публикация, 81 източника са на английски език. В текста са използвани 15 приложения – карти, схеми, таблици и др.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Основните приноси на кандидатската дисертация на Юлинда Шехай са изведени в автореферата към нея.

1. Предложен е модел за подобряване на възможностите за осигуряване на работеща система от финансови и правни мерки за по-ефективна борба с организираната престъпност.
2. Предлага се нов концептуален модел на система от мерки и дейности за успешна борба с организираната престъпност.
3. Предложен е набор от превантивни финансови мерки срещу организираната престъпност.
4. Предложен е набор от репресивни финансови мерки срещу организираната престъпност.
5. Разработени са мерки за ранно разкриване и идентифициране на причините за организираната престъпност и предприемане на финансови мерки за предотвратяване на организираната престъпност.

6. Предложени и разработени са финансови мерки за предотвратяване на организираната престъпност чрез високотехнологични комуникационни системи.
7. Методите и аспектите на оптимизиране и функциониране на системите за борба с организираната престъпност са изследвани и емпирично доказани.
8. Проведени са изследвания за подобряване на координацията и сътрудничеството между компетентните държавни органи при събирането на разузнавателна информация за борба с организираната престъпност.

В заключение искам да подчертая, че в служебната си дейност като ръководител в държавните структури по сигурността Юлинда Шехай би могла да приложи на практика теоретичните заключения и модели от кандидатската си дисертация. С магистърската си степен по право и докторската си степен по финанси тя се превръща във висококвалифициран специалист, който притежава необходимите знания и способности да противодейства на организираната престъпност.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

В работите на кандидатката има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като част от тях са публикувани в списания, издадени от международни издателства. Юлинда Шехай има 3 (три) самостоятелни публикации по темата на дисертацията, публикувани в нереферирани рецензирани научни издания.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Документите и материалите, представени от Юлинда Шехай отговарят на изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ВУЗФ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

7. Автореферат

Авторефератът е с обем от 35 страници. В него се съдържа описание на основните характеристики на дисертационния труд, вкл. структура и съдържание, актуалност на избраната тема, обобщено представяне на дисертацията и публикациите по темата на дисертацията.

Авторефератът на дисертационния труд е изготвен в съответствие с възприетите за подобен род научни разработки изисквания.

В Автореферата ясно са посочени методите на изследване, проблемите и ограниченията в дисертационния труд в контекста на сложната геополитическа ситуация в Западните Балкани. Юлинда Шехай точно формулира предмета и целта, както и основните хипотези на своето изследване. В заключение са представени основните изводи и научно-практическите приноси на дисертационния труд.

Приложена е и Декларация от Юлинда Шехай, в която авторката заявява оригиналността на дисертацията си, липсата на нарушаване на авторските права на други лица и пълното отсъствие на копирани елементи от нейната магистърска разработка по право.

8. Критични забележки и препоръки

Дисертационният труд на Юлинда Шехай има редица достойнства, нямам конкретни забележки или препоръки. Бих искала да формулирам два въпроса към авторката:

1. Какви са целевите приоритети на борбата с организираната престъпност в Албания?
2. Какви са основните финансови мерки в борбата срещу организираната престъпност?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидатката Юлинда Шехай притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди об-**

разователната и научна степен „доктор“ на Юлинда Шехай в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

1.08.2023 г.

Рецензент:

Доц. д-р Валентина Григорова-Генчева